

v e r e n i g i n g

O R D E D E R V E R D R A A G Z A M E N

Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV" Den Haag

Uitsl. voor verslagen en abonn.: DOVENETELWEG 57^a 2555 TD Den Haag tel. 684541

Secretariaat: KRAMVOGELLAAN 29 2566 CB Den Haag tel. 254273

W E E K B L A D

nadruk verboden

26e jaargang nr.16

4 december 1981

x in de kantlijn betekent de vraag

" " " " het antwoord

Goeden avond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar, denkt dus zelf na. Ons onderwerp voor heden avond werd aan het begin van het verenigingsjaar door u voor deze avond gekozen. De titel luidt:

Gee lijke Ontwikkeling en de Welvaartsstaat

Ik meen dat men bij dit onderwerp er verstandig aan doet eerst naar de feiten te kijken; wanneer iemand een beetje welvaart heeft vaart hij daar ook qua ontwikkeling en bewustwording wel bij. Maar krijgt hij meer welvaart dan een beetje zo wil hij steeds nog meer welvaart. En hoe meer welvaart hij vindt, hoe minder hij daar geestelijk wel bij zal varen.

Dit impliceert dus dat de welvaartsstaat bepaalde gevaren in zich bergt. Niet zozeer voor de mensen maar vooral voor hun geestelijke ontwikkeling en bewustzijn.

Leven op aarde is een proces van ervaring opdoen. En dit is alleen mogelijk wanneer je de konsekventies van je eigen daden voortdurend ook aan den lijve ondervind en daarmee ook zelf af moet rekenen.

Wanneer een welvaartsstaat een bepaald stadium heeft bereikt wordt zij echter meer en meer een verzorgingsstaat. Daarin wordt alles voor u geregeld. Hoe ver dit kan gaan kunt u beseffen wanneer u naar de orde kijkt. Deze, die in zich slechts weinig welvaart kent zal om zichzelf te kunnen handhaven u als leden en bezoekers al op verschillende punten betittelen en betuttelen, uw bijdragen voor u vaststellen, uitmaken op welke avonden u wel en niet zult mogen komen. Waarop u wordt verteld dat u deze maal op een andere avond zult moeten komen dan gebruikelijk en wel voor het aanhoren van hetzelfde onderwerp, maar in een andere zetting. Dus zo ongeveer als het gaat wanneer de Heer van Agt de kamer moet beantwoorden. En daarna, zo zegt men, is er weinig te doen, ook al is de oorzaak hier geen operatie aan spataderen of een lichamelijke incontinentie of iets dergelijks.

In de welvaartsstaat behoef je niet meer werkelijk voor jezelf te zorgen. De staat neemt die taak van je over. Nu ja, geheel is misschien wat overdreven, maar je hoeft niet meer zelf ten koste van alles voor je oude dag te zorgen. Dat wordt nu door de gemeenschap gedaan. En als je ziek bent heb je altijd wel recht op de diensten van een dokter. Moet je naar een ziekenhuis, geen nood. Je hoeft geen jaar meer krom te liggen om de kosten op te brengen. De gemeenschap bepaalt dat je daartegen verzekerd moet zijn en ziet er op toe, dat dit het geval is.

En wordt je werkeloos dan zit je niet zonder inkomen. In tegendeel: je kunt het op je gemakje uitzingen op kosten van de staat. Wat zijn goede kanten heeft, dat geef ik toe. Maar het betekent ook dat je de konsekwenties van hetgeen je doet en hetgeen er met en rond je gebeurt niet meer ziet.

Het enige waarover je nog denkt heeft weinig meer te maken met je eigen mogelijkheden. Het is eerder een wrevelig: waarom krijg ik niet meer, of een: dat moeten zij voortaan maar eens zo doen, want dat is voor mij gemakkelijker of beter aanvaardbaar.

Zekerheid, een soort gegarandeerd inkomen ook, is de ene kant van een welvaartsstaat. Er is een andere kant, die vaak minder goed beseft wordt: naarmate de gemeenschap de zorgen en verplichtingen van particulieren meer overneemt zal zij meer en meer regels van node hebben.

Elke keer wanneer je ietw voor de mensen wilt doen of regelen ien je nu eenmaal reglementen op te stellen, waardoor je weet hoe je het kunt doen. Daaraan is niet alleen de gemeenschap, maar ook elk lid daarvan dan gebonden.

Maar hoe meer je probeert te doen, hoe meer reglementen en dus ook hoe onoverzichtelijker het geheel wordt. Wat er op neerkomt, dat die welvaartsstaat meer en meer een soort organisme wordt dat werkt zelfs buiten de vermogens van de burgers om nog maar iets te begrijpen van hetgeen zich daarin afspeelt.

En dit houdt weer in, dat de burgers de staat meer en meer gaan zien als een ezeltje schijt-geld. Wanneer je maar aan de staart van de overheid trekt dienen de dukaten er al uit te rollen. Het is alsof men meent, dat de staat het geld zelf maakt. Wat de waarde daarvan betreft is dit echter onjuist. De waarde van de dukaten moet ergens vandaan komen.

Zeker, dank zij de welvaartsstaat leef je grotendeels zonder ernstige problemen. Aan de andere kant bent je een mens en een mens kan nu eenmaal niet leven zonder problemen. Mogelijk meent u, dat een dergelijk bestaan wel aanvaardbaar en aangenaam moet zijn. Ik kan u echter verzekeren dat het het vervelendste en meest geestdodende bestaan is dat er maar denkbaar is.

Wat van weer betekent dat zeer vele mensen die dank zij de welvaartsstaat geen problemen kennen of slechts met zeer geringe problemen worden geconfronteerd voor zich problemen gaan maken waar die in feite niet zijn.

Dit houdt in dat je dan meer en meer geconfronteerd wordt met een steeds minder realistische benadering van de staat, maar ook van godsdiensten, allerhande bewegingen, profeten, stromingen. Noem maar op.

Die mensen zoeken ergens met zichzelf in het reine te komen. Maar zij hebben niet meer die wereld daarbuiten waarin je jezelf waar móét maken, dus hebben zij voor zich een ander wereldjes geschapen. Een wereldje waarin je geobsedeerd kunt worden door problemen die er niet zijn of er in feite niet bepaald opaan komen een wereldje van godsdienstige problemen enz. Kortom: een wereld waarin je steeds meer verdwaald geraakt in jezelf.

Wanneer je spreekt over geestelijke ontwikkeling of bewustwording betekent dit verdwaald zijn in jezelf dat je geen kans meer vindt om nog verder te gaan. Dan moet je eerst nog terug naar af.

En dan geldt net als bij monopoly: en ontvang geen twee honderd gulden. M.a.w. je moet in feite nog betalen voor de kans opnieuw te beginnen ook. Zij het dat de prijs wordt geheven in zorgen en ellende, ziekte en nood, hetzij misschien door het achterlaten van al datgene wat je tot dan toe als normaal en een je toekomst recht beschouwde.

Wanneer de mensen ontdekken, dat een verandering alleen door vele offers verkregen kan worden zoe en zij naar een uitweg. Het volgende is alleen een voorbeeld en ik wil daarmee niemand veroordelen. Houdt mij dus ten goede.

Men wijdt zich dan aan zeken en leringen als die van de Bhagwan die schijnbaar voor alles een oplossing biedt. Toch biedt die bhagwan evenmin als zijn leringen een werkelijke en blijvende oplossing. Hij biedt u een leermeester waaraan je jezelf geheel overgeeft. Maar dat is nog geen bewustwording, geen geestelijke ontwikkeling in de positieve zin van het woord.

Je kunt nu wel stellen dat je toch mediteert en dit en dat hebt ervaren, maar verder kom je er niet mee, want je verliest jezelf zoals je bent. Je ontloopt het geheel van je eigen problemen en onevenwichtigheden. Je stipuleert eenvoudig gevoelsmatig dat alle problemen nu voor jou zijn opgelost te wijl je je gelijktijdig verwijdert van elke wijze van beleven, denken en reageren die voor jou normaal zou zijn.

In dit voorbeeld heb ik toevallig de leer van de bhagwan genomen, ik zou echter zonder enige moeite vele andere soortgelijke bewegingen in dit zelfde voorbeeld in kunnen voegen. Dat wil dan niet zeggen dat een dergelijke leer, meester, beweging, in zichzelf waardeloos is. Het wil wel zeggen, dat zij voor de mensen niet werkelijk een ontwikkeling passende bij hun persoonlijkheid betekent, maar eerder een mogelijkheid tot ontvluchten aan zichzelf zal gaan betekenen.

Denk in dit verband maar eens aan de hare krishna: een beweging waarin volgens onze vriend henri de deelnemers in tegenstelling tot de naam van hun beweging kaal plegen te zijn.

Deze mensen dansen inderdaad, beelden de vreugde van het leven en de dansende krishna uit. Maar levensvreugde of innerlijke rust straalt nu niet bepaald van hen af. Zij zijn alleen maar bezig weg te lopen voor zichzelf en datgene wat hun werkelijkheid is. U kunt deze twee zelf aanvullen met een bijna eindeloze reeks van soortgelijke voorbeelden.

Maar hoe zijn die mensen daartoe gekomen? In de eerste plaats lijkt het voornamelijk juist de welvaartstaat te zijn die hen de mogelijkheid geeft voor zichzelf en hun eigen problemen weg te lopen. En dat deze zich in feite zo opwerpt tot de brenger van de mogelijkheid de werkelijkheid van eigen leven en toestand te ontlopen is een van de aspecten die de meeste mensen daarin zal ontgaan.

Ik gun het u allen. Ik gun u uw sociale uitkeringen, uw huursubsidies, uw extra pensioenen en verzorging, gegarandeerd en extra verzekerd. Ik gun het u dat alle ernstige risico's van het leven u ontnomen worden. Werkelijk, ik misgun u niets van dit alles.

Maar het betekent wel dat u tegenover uw mogelijkheden en problemen heel anders komt te staan. Wanneer je werkeloos wordt en je zit werkelijk aan een bestansminimum dan zul je alles doen en gestaag zoeken om uit die toestand te geraken. Maar wanneer je toch nog je biertje wel kunt pakken en je kroketje uit de muur kunt trekken, och, waarom zou je dan nog zo hard lopen, nietwaar.

Het gevolg is, dat je jezelf ook niet meer afvraagt: dit gaat nu niet, wat kan ik dan nog wel? Waar ligt voor mij een weg om mijzelf nog waar te kunnen maken? Je hebt daar oer geen dwingende redenen meer en dus zeggen de meesten eenvoudig: nuja, het gaat niet. Ik zal wel zien.

Voor je geestelijke bewustwording zijn dergelijke zaken echter problemen die heel erg belangrijk voor je kunnen zijn.

Het is geestelijk heel belangrijk voor je dat je soms met jezelf worstelt, je afvraagt: wat kan ik nog? Het kan geestelijk bijzonder nuttig zijn wanneer de mens in een soort radeloosheid binnen zijn eigen mogelijkheden naar een oplossing begint te zoeken.

Dan wordt je gekonfronteerd met hetgeen jezelf bent. En dat is belangrijk. Iemand parafraseerde eens: ken u zelve en vorm u zelve. Iedereen vindt dit een zeer mooie slogan en een hele hoop rijkere mensen begnendend ook onmiddellijk zichzelf te leren kennen en vormen. Alleen wisten zij niet goed, wie zij waren. Zij dachten zichzelf te kennen omdat zij zich spiegelde aan de denkbeelden die de wereld omtrent hen verkondigde. Zij dachten: ik ben uiteindelijk toch een belangrijk mens. En dat waren zij, ook in de ogen van hun medemensen, niet werkelijk. Een ieder kent wel het verhaal van de directeur die moppen placht te vertellen. Het gehele personeel lachte daarom natuurlijk uitbundig wanneer hij iets te berde wilde brengen. Tot die ene boekhouder ontslagen werd.

De volgende dag vertelde de directeur weer een van zijn volgens hem onverbeterlijk goede moppen, maar de man lachte niet meer. Toen hem door de baas werd gevraagd of hij ziek was ofwel hij geen gevoel voor humor meer had luide zijn antwoord: lachen behoeft voor mij niet meer, want ik ga morgen toch weg.

De directeur beoordeelde zichzelf naar reacties die niet oprecht waren, maar naar omstandigheden zich richtten die de man zelf niet beseft. Ik vrees, dat de welvaartsstaat ook een milieu is dat een dergelijke verkeerde inschatting van je waarde en persoonlijkheid in de hand werkt.

Hoe vaak hoort men niet: ik ben een mens, ik leef, dus heb ik recht op ...? Neen. Je bent een mens en je leeft, dus moet je zelf je relatie vinden met je wereld. In het vinden van die relatie verkrijgt je dan uiteindelijk kennis van jezelf en vindt je bepaalde plichten die bij je passen. Eerst aan het vervullen daarvan kun je dan bepaalde rechten ontlenen.

O, ik ben het met u eens, dat mensen tegen alle vormen van uitbuiting beschermd moeten worden. Maar dat is iets, wat de welvaartsstaat nu weer juist niet doet of maar zeer tendele kan. Want de welvaartsstaat moet zichzelf continueren en moet dus een groot deel van de onderdanen wel uitbuiten om zo de schijn van welvaart te kunnen handhaven. Maar daarover hebben wij het nu niet.

Een mens denkt maar zelden in de termen van het geheel en is daartoe in feite niets eens goed in staat, ook al doet men graag alsof. Men hanteert zaken die men zelf niet kan begrijpen als norm.

Nu ja, ik heb ook mensen leren kennen die steeds weer spraken van de lijdende, de strijdende en de zegevierende kerk. Alsof een hofsdiensdienst is als een moderne bioscoop: één gebouw maar wel drie verschillende zalen met geheel verschillende voorstellingen. Waarbij deze mensen dan uitvoerig toelichten, dat zij toch werkelijk behoorden tot de strijdende of mogelijk de lijdende kerk.

Maar deze mensen leefden niet en waarvoor streden zij in feite: om niet te behoeven lijden. Is dat kerkelijk verantwoord? Neen. Maar het is menselijk. Dit betekende echter gemeenlijk wel, dat de essentie van hetgeen zij meenden te geloven aan hen geheel voorbij ging. Want de essentie van hun geloof is juist het deel zijn van de mensheid én de kerk en dus niet een steeds weer zorgen dat je er vooral zelf goed afkomt.

Dergelijke symptomen zie ik steeds meer in de z.g. welvaartsstaat opredenen. Deze staatsvorm heeft ongetwijfeld een aantal nieuwe klassen geschapen. Het is, dit beseft ik, wel enigszins anders dan vroeger. Je hebt aan de top in deze tijd de technocraten en direct daaronder de stand van de bureaucraten.

Die hebben dan te samen een uithang-bord, net zoals eens de drogist een gaper buiten had hangen. Dat is dan de politicus. Mogelijk klinkt het wat cru wanneer je dit zo stelt, maar het is nu eenmaal zo.

Die welvaartsstaat heeft dus standen geschapen, maar heeft gelijktijdig de tegenstellingen uit de weg geruimd waarin men zich normalerwijs voor dien kon spiegelen.

Kunt u zich nog voorstellen dat het vroeger belachelijk zou zijn geweest wanneer iemand zijn steun was komen halen in zijn eigen auto? Kunt u zich voorstellen dat iemand die nog ook maar iets op de bank had zich zou schamen om te vragen om een sociale uitkering? Op het ogenblik zijn dergelijke dingen zelfs normaal.

U kunt niet ten onrechte stellen dat het stempelen uit de vorige grote crisis mensonwaardig was. U hebt geen ongelijk. Maar het was wel een een dagelijkse konfrontatie met de eigen toestand. Die konfrontatie is weggevallen.

Kijkt u naae de huidige situatie dan zit uw land - om het zeer globaal uit te drukken - met een kleine 400.000 werkelozen. Maar het merendeel van deze werkelozen voelt zich niet werkeloos, maar eerder ontrecht. Zij klagen vaak minder over het feit dat zij niet aan het werk komen als wel over het feit dat zij daardoor het gevoel hebben dat zij nu niet meer voor vol meetellen. En daarom stellen zij aan die maatschappij eisen, voornamelijk om daardoor de aandacht op zich te vestigen en zo wel mee te tellen in eigen ogen.

Zij gaan met hun gevoelens van eigenwaarde en noodzaak zich te laten gelden niet alleen in algemeen vlak te werk maar voeren dit ook door in eigen leven. Zij gaan daarbij zover dat zij soms "bereid zijn" een bepaalde werkgelegenheid in ogenschouw te nemen om te zien of die arbeid volgens hen wel passend is. Alsof het aanvaarden van werk in feite een soort goedheid hunerzijds zou zijn. En ik vraag mij werkelijk af of degenen die zich zo opstellen onder de werkelozen nu werkelijk, zoals wel wordt gesteld, verre in de minderheid zijn.

U kunt zeggen dat het recht om passende arbeid te eisen goed is, dat dit pas echt menselijk is. Mogelijk hebt u nog gelijk ook. Maar vanuit een geestelijk standpunt is dit in ieder geval volkomen fout: Wanneer je niet gekonfronteerd wordt met de hardheid van de wereld, hoe wil je dan nog kunnen beseffen en verwerken, dat ook de innerlijke wereld een mate van hardheid niet ontbeert?

Dezelfde mensen die vroeger leerden over het hellevuur spreken op het ogenblik alleen nog maar over het feit dat "god liefde is". Waarom? In feite omdat het hellevuur niet meer "in" is. Maar dacht u nu werkelijk dat er in het hiernamaals voor u een aangename zonnige wereld is gereserveerd dank zij de instellingen waartoe u behoort of de verzekeringen die u op aarde normalerwijs geniet middels de staat?

U zult met uw eigen problemen overgaan. En u zult al datgene wat door u op aarde niet werd bereikt gekonfronteerd worden naar uw dood. Dat is duidelijk. Maar dan hebt u toch eigenlijk geestelijk schade geleden door al dat stoffelijke voorzorgen dat schijnbaar zo goed was?

Niet zo leuk om te horen? toch ben ik het met heel wat dingen eens. Dat b.v. oudere mensen niet meer aangewezen zijn op de weldadigheid van hun kinderen is in zekere zin een zegen voor die ouderen. Maar aan de andere kant krijg ik wel het gevoel, dat de kinderen hun gevoelens van aansprakelijk zijn voor en verantwoordelijk tegenover hun ouders veel sneller verliezen.

M.a.w.: verantwoordelijkheden worden weggeschoven, ook hier. Maar is je relatie met de mensen om je heen en zeker ook met je ouders niet mede aansprakelijk voor hetgeen je innerlijk ervaart?

De geestelijke processen die zich in je afspelen worden hierdoor vaak zeer sterk beïnvloed en daarmee ook de geestelijke mogelijkheden die je in jezelf zult ontdekken.

Dit onderwerp is er een waarmee je alle kanten uit kunt. Ik zou u even goed kunnen vertellen, dat juist de welvaart staat veel mensen de mogelijkheid en de rust geeft om zich aan bespiegelingen te wijden. Alleen : de bespiegelingen waaraan de mensen zich dan eventueel wijden blijken steeds weer heel weinig met de werkelijkheid te maken te hebben.

Kijk, wanneer je honger hebt is een stuk brood dat je vindt een kostelijke schat, een bron van verrukking. U kunt nu wel stellen dat het toch maar goed is dat hier mensen geen echte honger meer kennen. Maar dat betekent dan ook zeer duidelijk dat men de waarde die ook een stuk brood kan hebben niet meer kan inzien. Je hebt geen trek, dus gooi je het maar op straat.

U kunt terecht stellen dat in uw moderne maatschappij de mensen geen werkelijke armoede meer kennen. Dit is juist. Maar wanneer het gevaar van die armoede voor jou niet meer bestaat, hoe wordt je dan nog gestimuleerd om je tegen een mogelijke armoede te verzetten? Dit laatste betekent gemeenlijk dat je dus ook alle mogelijkheden die er maar in je schuilen zo nuttig mogelijk probeert te gebruiken.

Maar hoe kun je geestelijk verder komen wanneer je niet steeds weer probeert alle mogelijkheden die er maar in je bestaan ook te gebruiken? Het is gemakkelijk genoeg tevreden neer te zitten, te schelden op het onrecht in de wereld en onder ussen te denken " Maar mij zal God in zijn licht met alle liefde ontvangen." Maar maakt men op deze wijze niet een soort sinterklaas, een soort hemels hoofd van de hemelse sociale dienst?

Laat ons dan maar liever nadenken over de goddelijke rechtvaardigheid. Deze behelst iets wat de mensen al te vaak behandelen onder de noemer " jkarma". Dus: datgene wat je zelf bent, zul je ook van anderen ervaren in een volgende inkarnatie - of mogelijk ook reeds in dit leven. Want inkarnaties zijn niet alleen gebonden aan sterven en herboren worden. In dit opzicht kun je van reïnkarnatie spreken bij elke geestelijke hergeboorte, ook wanneer die tijdens één menselijk leven meermalen op zou treden.

En als je het zo wilt bezien dan zie ik in uw land nog heel wat mensen rond lopen die aardig wat pakken slaag te wachten hebben omdat zij er al heel wat hebben uitgedeeld. En daarbij denk ik heus niet alleen aan mensen als b.v. de leden van de m.e.

Wanneer je dit niet kunt begrijpen, laat staan aanvaarden, hoe kun je dan in de geest vrede vinden wanneer dergelijke voorstellingen ontrent je vroegere daden je belagen? Volgens de huidige normen voelen zeer velen zich eerder door deze onverwachte confrontatie met hetgeen zijzelf geweest zijn eerder " onrecht" dan dat zij daaruit een aansporing vinden om zelf geestelijk moeite te doen en verder te gaan .

O, men bedoelt het niet zo kwaad, Een welvaartstaat is gemeenlijk het resultaat van het werken van mensen die het alles heus wel goed bedoelen. Alleen: zij zien geen goed en geen kwaad meer.

Voorbeelden? Vroeger had men burens en voelde zich daarvoor dan ook wel een beetje aansprakelijk, of men hen nu aardig vond of niet. Want, zo redeneerde men, het zijn uiteindelijk mijn naasten. Tegenwoordig zegt men - wanneer men al iets opmerkt - " ik geloof dat het slecht gaat met onze buur. Bij de sociale dienst maar even op dat zij iemand sturen. Waarbij men menselijk leed en menselijke nood afhandelt alsof het een kleine noodreparatie zou betreffen waarvoor je verzekerd bent, zodat je je niet druk hoeft te maken en alleen maar even de loodgieter moet laten komen. Kennelijk zonder zich af te vragen wat de werkelijke betekenis van het gekonstateerde is of kan zijn voor degene die men zo " laat helpen".

Of denkt aan buurtschappen. Vroeger was een buurt ergens een homgeen geheel. De mensen kenden elkaar, waren wat van elkaar afhankelijk en voelden zich ondanks alle geschillen toch ook wel wat voor elkaar aansprakelijk. Dit betekende dat men te samen probeerde het beste te bereiken voor het geheel en dat men ondertussen ook voor elkaar opkwam wanneer iemand in moeilijk heden of nood kwam. Dit ofschoon natuurlijk ook een ieder zoals in elke menselijke gemeenschap binnen het geheel zijn eigen egoïstische belangen naging.

Nu is het zo, dat wel een ieder nog zijn eigen zelfzuchtige belangen pleegt na te gaan. Maar wanneer het er om gaat om als eenheid in actie te komen moet er eerst een bijzonder getrainde sociale werker worden ingezet om de mensen te vertellen dat zij een eenheid zijn en op welk gebied zij dit gevoel van eenheid nu tot uiting zullen moeten brengen. En wanneer de mensen dan in actie komen blijkt, dat de meesten dit niet v oornamelijk doen omdat zij zich tot bewust een deel van het geheel weten, maar omdat het zo lekker is eens ergens tegenaan te kunnen schoppen.

Neem mij niet kwalijk dat ik het zo zeg. Het zal wel eens een keer anders zijn, maar gemeenlijk toch niet. Wat betekent dat de mens dit gevoel van verwantschap met al zijn geestelijke invloeden veelal zal ontberen, dat men er een beetje bijhangt en niet meer door een innerlijk besef zich betrokken gevoelt bij de problemen van anderen, maar dat men feitelijk alleen nog maar reageert op grond van leuzen.

Het betekent dat je niet meer in staat bent zelf en bewust je problemen zelf af te wegen, maar dat je zit te wachten tot iemand je komt vertellen waartegen je dient te protesteren. En wanneer je dit dan juist vindt doe je het.

Dat is toch geen mogelijkheid tot geestelijke bewustwording meer? Laat ons dus nog eens verder kijken naar die welvaartsstaat. Deze geeft u duizende dingen. Mooi en goed wanneer de mensen dat alles inderdaad bewust voor elkaar opbrengen. Maar waar blijft de veel geroemde solidariteit wanneer het ook maar een enkel procent van een ieders salaris moet gaan kosten?

Dat is typisch voor de welvaartsstaat: te veel uitgeven en dan een vergadering van politici, werkgevers en werknemers die onder elkaar zitten te bekvechten wie de rekening zal moeten betalen.

Wat wilt u daar nog geestelijks in vinden, wat voor bewustwording of ontwikkeling op geestelijk gebied meent u hierin nog te kunnen constateren? Dit heet dan beleid en velen staan er achter zonder te beseffen dat, wanneer gewone mensen dit onderling zouden doen, zij zouden worden beschuldigd van flessetrekkerij, kwartjesvinderij en mogelijk zelfs oplichting. En dit wordt dan opeens verheven tot een zeer belangrijke sociale samenwerking op hoog politiek niveau?

Maar hoe moeten gewone mensen nog weten waar zij met hun eigen problemen naar toe moeten? hoe moeten zij dan nog beseffen wat voor hen werkelijk belangrijk is?

Zeker, ik zal van niemand vragen dat hij de gehele dag in de kerkebanken zit. Die kan de koster wel schoonhouden, die behoeven werkelijk niet dagelijks door knieën en zitvlakken gepolijst te worden.

Laat ons de vraag eens stellen hoeveel mensen steeds weer spreken over god zonder werkelijk in Hem te geloven? En dat komt dan omdat zij van God iets hebben gemaakt dat buiten staat, een soort stempel van goedkeuring met daaraan verbonden een zwarte lijst en natuurlijk voor bijzonder v erdienstelijke werken een imprimatur.

Maar zo iets is God toch niet? God is toch een levende kracht? Hoe wil je bewust kunnen leven met die levende kracht wanneer je je niet wenst bezig te houden met het probleem dat God vormt voor al zijn schepselen?

Je komt toch geestelijk niet verder wanneer je geloof in feite een vorm van zelfrechtvaardiging wordt door middel van wat lezen in de schrift of kerkbezoek? Daar kom je toch niet verder mee? Maar ook deze mentaliteit en zelfs het verwerpen van het bovennatuurlijke heeft de welvaartsstaat met haar nadruk op alle materiele zaken zonder meer tot stand gebracht.

Deze staatsvorm heeft het zover gebracht, dat god, godsdienst, de bijbel en alle bewegingen op religieus gebied - inclusief de vele op meditatie en andere disciplinen gebaseerde "scholen" - voor 99 % in feite geworden zijn tot een alibi voor eigen tekortschieten. En dat is toch niet de zin en bedoeling van geloof en werken aan je geestelijke ontwikkeling?

Kijk je naar alles wat de welvaartsstaat voor de mensen doet dan moet je zeggen: eigenlijk is het wel mooi dat dit alles kan. Maar kijk nu eens naar Nederland. Want dit land heeft nog steeds de allure van een welvaartsstaat, ofschoon het de middelen al lang niet meer heeft. Wat dan betekent dat de burger de riem om het middel maar wat aan moet snoeren opdat altans de schijn van welvaart bewaard kan worden.

Hoe onveilig zijn uw straten? Hoeveel zinloos geweld en zinloze vernielingen worden er gepleegd? Hoeveel mensen menen, dat zij het recht hebben anderen desnoods door het aanwenden van het ergste geweld te mogen dwingen hun gelijk toe te geven? Want de bijbehorende mentaliteit komt, toch voornamelijk voort uit de welvaartsstaat?

Er zijn geen normen meer, juist omdat men de mens probeert te normeren, onder te brengen binnen een enkel vast patroon, en dit betekent dat de werkelijke kwaliteit van bewuste reactie op de buitenwereld steeds meer verandert in instinctieve reacties die in feite alleen gebaseerd zijn op begeertelementen, geldingsdrang en angst.

Je hoort soms de vreemdste dingen. Om even uit het medium te putten: is er kortgeleden niet een vrouw door een politiemans neergeschoten omdat zij met een aardappelmesje op hem aanviel?

Ik kan begrijpen dat de man zich heeft verdedigd maar aan de andere kant vraag ik mij af welke aardappel die vrouw dan wel wilde gaan schillen. Er waren enkele mogelijkheden en een hysterische vrouw met een aardappelmesje is heus niet ongevaarlijk.

Maar nu komt de vraag: Wanneer je dan al een geschoolde hoeder bent van de openbare orde - wat dat ook moge zijn - wat is dan belangrijker? Dat je een persoon die kennelijk zichzelf niet is hie dan ook kalmeert of dat je jezelf verdedigt en daarmee gelijktijdig je gezag en het daarmee voor jou verbonden denkbeeld van macht hebben door een vuurwapen te gebruiken in omstandigheden waarin dit zeker niet onvermijdelijk was?

Wanneer u op een dergelijke vraag antwoord moet geven kunt u natuurlijk de agent gelijk geven of hem een moordenaar noemen. Ik meen dat geen van beiden juist kan zijn. Ik meen dat zowel die vrouw als die agent niet meer in staat waren de reële menselijke normen te zien. Zij zagen alleen nog maar hun eigen image - dus niet hun werkelijke persoonlijkheid, maar het beeld dat zij van zichzelf hadden opgebouwd, van hun noodzaken, rechten en belangen. Kortom: beiden gedroegen zich op dat ogenblik voornamelijk instinctief en dus ook onder de omstandigheden beiden a-sociaal.

En dit - let wel - terwijl een geestelijke ontwikkeling en bewustwording van de mens hem juist steeds bewuster maakt van het sociale verband dat nu eenmaal met het menszijn verbonden is. Instinctreacties terwijl een geestelijke bewustwording de mens juist moet brengen tot een dominantie over zijn instincten, hem het vermogen moet verschaffen steeds beheerst en bewust te handelen wat er ook gebeurt.

Juist in dergelijke gebeurtenissen zien wij de pijnlijke kanten die aan een welvaartsmaatschappij verbonden zijn. En daarvan zijn meer voorbeelden te geven.

Neem het verslavingsprobleem. Meent u dat men alleen in het heden met verslaafden te maken heeft gehad? Verslaafden zijn er onder de mensen geweest zolang er bepaalde roesvormende middelen waren, zolang als b.v. alcohol verkrijgbaar was. Lang voor Sir Walter Raleigh de tabak in europa introduceerde lagen in uw land regelmatig mensen laveloos in de goot na gebruik van het al dan niet zeer goede bier dat in hun buurt werd gebrouwen.

Nu hebt u te maken met een toenemend aantal heroine verslaafden e.d. Hoe dit komt? Voornamelijk omdat uw maatschappij vele mensen de mogelijkheid niet meer biedt zich naar buitentoe te meten met de wereld. De mensen krijgen de kans niet meer om zichzelf op de proef te stellen, leven vanuit een vals wereld beeld en kunnen hun eigen betekenis niet meer vinden. Daarom zoeken zij "kicks". Je hopeloos, hulpeloos of onaanvaard gevoelen is de oorzaak, zoals dit vroeger was met b.v. het overmatige gebruik van alcohol en bepaalde andere middelen.

Vraag u toch maar eens af of het toenemen van het aantal verslaafden en vooral het onbeheersbaar worden van het probleem - dit is belangrijk - binnen deze maatschappij niet vooral voortvloeiën uit de wijze waarop men staat tegenover het probleem.

Ook dit heeft met geestelijke bewustwording te maken, met de ontwikkeling van de persoonlijkheid ook. De bewustwording impliceert dat je niet begint met de verslaafden aan te pakken, maar dat je degenen die deze witte dood verspreiden - want het is uiteindelijk een langzame dood - behandelt als hetgeen zij in feite zijn, als winstbeluste massa-moordenaars.

De welvaartstaat, die zich verkeerdelijk ook wel eens als wlezijsstaat aandient kan daaraan natuurlijk niet beginnen: men moet rekening houden met psychologische factoren, met daders van andere nationaliteit enz. enz. Jaja. Uitvluchten, een ontkennen van de werkelijkheid.

Misschien denkt men de zaak op te kunnen lossen op de wijze van de goedwillende amateurs op dit gebied die de drank bestreden met plakaten. Mogelijk wil men plakaten ophangen met een " ach moeder, spuit niet meer" als tegenpart voor het aloude " och vader, drink niet meer". Denkt u dat propaganda en voorlichting zonder meer iets uithalen? Dat heeft het indertijd ook niet gedaan. Want werkte was het feit dat er mensen waren die zeiden: wij willen niet. Mensen die niet zeiden: jij mag niet, maar alleen " wij willen niet".

Zoals men toen niet tot de mensen zei: wij eisen dat jullie niet drinken - dat was de beste wijze om de mensen aan de drank te krijgen - maar begrip toonde voor het probleem en de mensen wilde steunen wanneer zij probeerden van de drank af te geraken.

Mogelijk vindt u vanuit uw standpunt hun suksessen beperkt. Maar zij bereikten vooral onder de arbeiders heel wat en voornamelijk omdat hier geen sprake was van een vereniging die gesubsidieerd werd en van bovenaf werd geleid, maar voortkwam uit een begrip van onderaf, door het handelen en werken van mensen die zich aansprakelijk gevoelden, ook t.a.v. een dronkenlap.

Wat is uw gevoel van aansprakelijkheid tegenover de junk? Stop maar weg in een hoekje en geef hen deskundigen en methadon. Zij moeten natuurlijk wel een soort toevlucht hebben, maar niet in onze buurt. Kortom: weglopen voor het probleem, zoals uw maatschappij wegloopt voor alle problemen die weliswaar niet onoplosbaar zijn, maar die dan wel een geheel andere aanpak vereisen. En al die kenbare verschijnselen betekenen, dat bijna allen die als deel van een welvaartsmaatschappij leven een dergelijke mentaliteit hebben of ontwikkelen.

En dit betekent dat deze mensen de fouten die zij wel degelijk hebben en bij zich beseffen wegstoppen en eventueel troosten met een soort geestelijk methadon als een meditatietje of een " nu ja, God is toch Liefde."

Dit betekent dat de mensen zullen zeggen: ik weet wel, dat ik niet goed leef, dat ik verkeerd handel. Maar wat moet ik anders? Dit omdat anders doen betekent dat je risico moet nemen, offers zult moeten brengen.

Maar wanneer je die mentaliteit bezit en dit voor jezelf niet eens meer toe wilt geven, hoe moet je dan in jezelf nog enige geestelijke ontwikkeling doormaken of bewustwording opdoen? Hoe kun je dan nog de werkelijkheid omtrent jezelf aanvaarden?

O, er zijn genoeg mensen wie dit nog gelukt. Maar dat is dan ondanks de omstandigheden die geschapen worden door de gemeenschap en niet dank zij die omstandigheden.

U meent mogelijk, dat dit onderwerp minder geestelijk is en zich voornamelijk richt tegen de welvaartsstaat? U hebt gelijk. Ik wil u er aan herinneren dat Zweden een welvaartsstaat werd en dat bijna onmiddellijk het aantal zelfmoorden zowel als het aantal verslaafden dermate snel toenam - het ging in die tijd daar vooral om alcohol - dat die welvaart in plaats van een zegen in feite een groot probleem werd.

En dan wijs ik u op uw eigen land, uw eigen welvaartsstaat. 'Ziekteverzuim' is zsterk toegenomen. Het geweld op de straten is onrustbarend toegenomen. Verslaafden vormen een probleem waar geen helpers en geen speciale inzet van de politie tegen opgewassen zijn. Het aantal zelfmoorden is sterk toegenomen, evenals het aantal moorden.

Van die zelfmoorden hoort u niet zo vaak. Nu ja, die zijn voor de krant niet zo interessant en voor de politiek geen reclamemogelijkheid. Maar wanneer u wilt kunt u de feiten wel degelijk te weten komen. En kunt u dan rustig samen gaan zitten en beweren, dat je dit alles niet of slechts op zeer lange termijn kunt veranderen? Dan zegt u in feite: wij offeren zeer velen op aan onze angst ook maar iets te verliezen.

Wanneer je in jezelf werkelijk snel bewust wilt worden, dan zul je veel moeten verliezen, al is het alleen maar om mogelijkheden te vinden om verder te komen. Elke stap van geestelijke bewustwording in jezelf die je bestijgt betekent een afstand doen van ontelbaar vele illusies, maar ook afstand doen van allenhande begrippen die je lange tijd koesterde en van vele verworvenheden. Want zonder dit afstand doen kun je je niet verder openplooiën, is er in jou geen plaats voor een ruimer beseffen, een grotere harmonie en een meer kosmisch denken.

M.a.w.: de welvaartsstaat veroorzaakt ook in dit opzicht een soort mentale gevoelsmatig zowel als geestelijk doorwerkende verdoving eindigende in een " laat maar waaien" mentaliteit die zeker niet beperkt blijft tot uiterlijke zaken.

Zij betekent een misvorming van het ikbeeld, een ontkenning van de werkelijke problemen waarmee het ik voortdurend worstelt, zoals o.a. de behoefte zichzelf waar te maken en gelijktijdig zijn innerlijke waarden in de wereld buiten het ik te bevestigen.

Een welvaartsstaat betekent een wegvalen van elk persoonlijk gevoel van aansprakelijkheid voor je medemensen. Dit ofschoon juist de verbondenheid t.a.v. en de harmonie met de rond je levende medemensen bepalend zal zijn voor je mogelijkheid geestelijk verder door te dringen tot de waarheid.

Ten laatste wordt je in de welvaartsstaat een mensbeeld voorgehouden dat berust op een middelmaatmens die in feite niet bestaat. Dit algemene mensbeeld wordt u zo voortdurend gepredikt dat u langzaam maar zeker platgepraat in elkaar zijgt en tot u zelve zegt: zo zal ik dan ook wel zijn.

Maar hoe wilt u uzelf leren kennen wanneer u zichzelf niet steeds weer op de proef stelt inplaats van te volstaan met een reeks van illusietjes, een kaarsje en een spiegel. En ook bereik je dit niet door symbolisch te overlijden, daarna ingehaald te worden en vervolgens met anderen steeds weer gezellige vertogen op te zetten. Geestelijke ontwikkelingen bewustwording betekenen een steeds weer vechten met jezelf om eindelijk eens te weten te komen wat je nu bent. Hoe je betekent voor anderen, wat je betekent voor anderen, wat je gevoel voor de kosmos is, je relatie met kracht, inhoud, werk.

En als je die strijd de mens afneemt, nu ja, dan neem je hem een groot deel van zijn mogelijkheden tot ontwikkeling en bewustwording af. En zo iemand er ondanks de welvaartsstaat er toch in slaagt om geestelijk wat verder te komen zonder zich gelijktijdig onder te dompelen in illusies en te buiten te gaan aan verontschuldigingen dan moet je zeggen dat dit iemand is die iets werkelijk zeer buitengewoons presteert.

Want de gewone mens presteert dit niet meer. Hij is de massamens geworden, de normmens die alleen nog maar wat aan zijn ikje denkt en aan zijn eigen "rechten", maar geen enkel idee meer heeft omtrent zijn eigen werkelijke mogelijkheden en betekenissen. Een geestelijke sul die verder sjokt in de brei van hem van bovenaf gereikte zekerheden en zijn ongenoegen alleen nog weet te uiten in verzet, protesten en zinloze handelingen die hij zelf later uiteindelijk zal moeten betreuren.

Dit is mijn stelling Ik weet dat zij niet al te sympathiek over zal komen bij bewonderaars van de welvaartsstaat, van het sociaal geregleerde geheel. Ik wil u echter verzoeken uw opmerkingen te bewaren tot na de pauze. Dan gaan wij door op dit onderwerp en kunt u mij zo u wilt naar het hoofd gooien dat ik weinig of geen begrip heb voor de goede kanten van dit alles.

Overigens: ik heb er wel degelijk begrip voor, maar realiseer mij mogelijk beter dan u de vele geestelijke risico's die hiermede verbonden zijn. Bij beantwoording van uw opmerkingen kan ik u dit o get ijfeld nog verder duidelijk maken. Mag ik u echter voorlopig een aangename pauze zonder al te veel opstand en innerlijke ergernissen toewensen?

Goedenavond.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

Zo, daar ben ik weer en u bent er ook nog naar ik zie.

Wij gaan nu dan kijken of er nog spijkers op laag water te vinden zijn of bepaalde noten gekraakt moeten worden, maar eerst wil ik uitgaan van hetgeen schriftelijk is binnen gekomen.

x Veelal kent men alleen nog rechten en nauwelijks plichten.
- Hoe werkt dit uit na de overgang?

Erg vervelend. Kontakt na de dood betekent altijd een "voor wat hoort wat". Wat er op neer komt dat je in de geest geen recht bezit tenzij je dit vanuit jezelf schept ten aanzien van een ander. Waar een dergelijk kontakt niet bestaat ben je geïsoleerd.

Ben je dus geneigd alleen maar te eisen, dan is de kans erg groot dat je geen kontakten kunt aanvaarden. Je bevindt je dan in een soort schemerwereld waarin je geen kans hebt kontakt op te nemen met anderen.

Deze periode kan lang duren tot je eindelijk ontdekt dat je niet alleen iets van een ander moogt vragen zonder daar tegenover dan ook iets van jezelf te geven, dat je niet kunt zeggen" vertel mij waar ik naar toe moet" zonder gelijktijdig zonder voorbehoud te laten zien wie en wat je bent.

Wij ontmoeten dergelijke moeilijkheden vaak bij degenen die overgaan, ook de Nederlanders met wie sommigen van ons zeer veel te maken hebben; gelukkig zijn er nogal veel ouderen bij tegenwoordig.

Niet dat ik u het overlijden gun, maar omdat ouderen gemeenlijk toch nog wel een klein beetje anders staan tegenover de wereld dan vele jongeren. Maar wanneer wij in de geest te maken hebben met jongeren van zeg tussen de 15 en de 30 jaren, dan worden wij vaak gekonfronteerd met die neiging van hen te zwggen: kom jij eerst maar eens over de brug. En juist dit kan niet, want kontakten in de geest zijn alleen mogelijk op basis van wederkerigheid. Voldoende?

x Hoe komt men uiteindelijk tot die ontdekking?

- Heel gewoon: Er komt een ogenblik dat je zonder het te beseffen iets van jezelf prijs geeft en dan opeens wel een antwoord krijgt terwijl je zonder dat een roepende in de woestijn scheen te zijn.

Dan gaat men zich al snel realiseren: wanneer ik mijzelf niet afsluit maar mijzelve a.h.w. prijs geef zoals ik ben is het mij ook mogelijk een antwoord te krijgen op elke vraag die voor mij belangrijk is.

Het is dus een procedé waarbij de eigen ervaring een hoofdrol speelt. Er zijn natuurlijk altijd wel entiteiten die proberen je te vertellen hoe je contact op moet nemen of aanvaarden, maar men gelooft kennelijk de eerste tijd niet dat dit "echt" is.

Kort geleden kreeg ik te maken met iemand die pas was overgegaan, oud 23 jaren, oorzaak: vechtpartij. Ik maakte duidelijk dat ik hem graag wilde helpen. De eerste respons was het aanbod van een dreun op mijn kanis.

Waarop ik probeerde duidelijk te maken dat ik daaraan geen behoefte had en dat men bovendien alleen maar door mij heen kon slaan. Dat laatste heeft hij kennelijk opgevangen. Hij heeft het dan ook geprobeerd en daarna heb ik hem in verwarring achter gelaten onder de hoede van een collega van mij. Ik neem aan, dat deze entiteit na nog enkele soortgelijke ervaringen minder slagvaardig maar wel iets opener en bewuster op kontakten zal gaan reageren. Wanneer? dat kan nog wel een tijd duren.

x Hoe ziet de toekomst van de verzorgingsstaat er met het oog op aquarius er uit? Gaat zij mede door de huidige situatie wellicht ten gronde?

- Niet direct en niet alleen mede door de huidige situatie. De welvaartsstaat gaat aan zichzelf tengronde. Omdat elk schip dat topzwaar wordt op de duur zal kenteren.

In de welvaartsstaat wordt steeds meer belang gehecht aan administratie, registratie, regelingen. Wat wil zeggen dat in de welvaartsstaat het aantal personen dat zich - gemeenlijk ook nog zeer goed betaald - in feite op kosten van anderen bezig houdt met het reguleren van de mogelijkheden van die anderen zodanig groot wordt, dat je alleen nog maar kunt kiezen voor een diktatuur die op de duur toch zichzelf uitholt danwel niet meer over de middelen zal kunnen beschikken om dit systeem nog verder te handhaven.

In dat geval begint men natuurlijk allereerst met het afstoten van taken. Dit is voor elk organisme dat niet meer goed functioneert een logische reactie. Maar wanneer je de taken afstoot blijkt de overbodigheid van een deel van het bestuursapparaat te duidelijk.

Wanneer je het bestuursapparaat beperkt kom je weer tot een meer werkelijke decentralisatie. Daarin blijkt dan steeds weer de vrijwilligheid van de mensen een grotere rol te spelen dan een gesalarieerd en deskundig zijn. Niet voor niets bidden bewuste mensen in de kerken soms nu reeds "o Heer, verlos ons van de deskundigen".

Als vanzelf kom je dan tot een kleinschaligheid waarin de mensen - omdat zij samen moeten werken willen zij iets bereiken - ook weer meer begrip krijgen voor hetgeen er werkelijk gebeurt.

Dan zullen een aantal taken die de staat op zich genomen heeft inderdaad weer voor rekening komen van de gewone burger. Maar die gewone burger is wel degelijk bereid iets te doen voor de instandhouding van zijn cultuur, zo goed als hij bereid is iets te doen voor de zieken in zijn naaste omgeving.

De gewone burger is wel degelijk bereid veel te doen wanneer men hem er van kan overtuigen, dat het werkelijk nodig is. Maar dan moeten er geen mensen bestaan die betaald worden om juist dit te doen. Want dan laat hij het te vaak over aan degenen die immers hun levensonderhoud daarmee verdienen?

Ik voorzie dus inderdaad een aftakeling van de welvaartsstaat. In de huidige situatie wordt u in feite reeds met enige aftakeling geconfronteerd. Maar essentieel is dit nog niet, omdat het alleen nog een beperkte afstoting van taken zal impliceren en geen afstand doen van het met het vervullen van die taken eens verbonden gezag. Het nadeel van de huidige ontwikkelingen is wel, dat men wel bereid is taken af te stoten, maar geen afstand wil doen van een vergaande regelings en administratie bevoegdheid en zo alle daarvoor geschapen organen in stand houdt, ja zelfs onder druk wordt gezet om juist dezen nog uit te breiden.

Eerst wanneer de overheid bereid is afstand te doen van haar "recht" alles tot in het overdrevene toe vast te leggen en te regelen zal weer een meer normale situatie ontstaan. Voldoende?

Betekent dit dat ook de productie zal inkrimpen? Want productie en welvaart houden met elkaar verband

Gezien de geïmpliceerde konklusie ben ik dit niet geheel met u eens. De productiedrang houdt verband met de welvaart, de productie zelf in feite minder. U bevindt zich op het ogenblik in een economische situatie waarbij door omstandigheden van buitenaf de productiemogelijkheid wordt afgeremd. Het valt op, dat vooral de grotere ondernemingen de gevolgen hiervan sterk ervaren omdat, gezien de omvang van de bedrijven, hier evenals in de staat al te vaak een topzware top in stand moet worden gehouden.

Dit betekent, dat ook het productieproces terug zal moeten naar kleinschaligheid. Aan de ene kant dus kleinere bedrijven met per bedrijf minder werknemers, aan de andere kant een grotere nadruk in die bedrijven op de productiviteit daarvan.

M.a.w.: per arbeider kan men niet meer zoveel anderen arbeid verschaffen die - ik wil niet zeggen parasitair - maar toch voornamelijk registrerend werkzaam zijn.

Op het ogenblik dat er voor elke werkelijk productief werkende mens vier of vijf mensen komen die registreren, regelen enz. dient hun arbeid, hoe productief ook in eigen sector, betaald te worden door de ene man die het werkelijk productieve werk doet en dus het inkomen van het geheel bepaalt.

Naarmate de mogelijkheden van de economie minder worden zal volgens mij het uiterlijk van de welvaartsstaat veranderen door een afname van het aantal voor registratie en regeling beloonde personen.

Hierdoor zullen inderdaad werkelozen ontstaan. Maar wanneer deze mensen zich dan in gaan zetten op gebieden van productie, dienstverlening e.d. op particuliere basis, waarbij dus degene die van hun diensten gebruik maakt hiervoor direct en zelf de kosten gaat dragen, ontstaat er in ieder geval al een grotere productie variatie.

Kleine bedrijven zijn ook flexibeler dan grote. Er komt steeds meer een opzet van de bedrijfsvoering waardoor de bedrijven die blijven bestaan allen in feite opereren binnen het rechte deel van de z.g. gauzsche(?) kromme van de economie.

Zo ontwikkelt zich dan weer een optimaal productie-systeem en daarmee zal men dan in feite komen tot een feitelijke verhoging van de wezenlijke productie met mogelijk tijdelijk enige vermindering van de winsten die op dit ogenblik wenselijk worden geacht.

Ook zal men weer komen tot een betere en meer persoonlijke dienstverlening dan nu haalbaar lijkt, ook al zullen de lonen van degenen iedzich daarmee bezig houden dan wel wat lager uitkomen dan hetgeen men nu voor zijn- vaak nors en onvriendelijk gegeven - diensten meent te mogen eisen.

Voor de gemeenschap als geheel betekent dit, dat een nieuwe vorm van welvaart ontstaat, die dan echter weer grotendeels of zelfs geheel op het particulieren initiatief drijft. Er blijft wel een overheid bestaan die alles regelt wanneer het niet anders kan, maar men zal dan stellen dat elke regeling die van bovenuit wordt gegeven dermate vrijblijvend moet zijn dat zonder met de overheid in konflikt te komen de dan bestaande en volgens huidige opvattingen kleinere bedrijven steeds weer snel en slagvaardig op mogelijkheden en noodzaken kunnen reageren.

x Dat moet dan wel kunnen.

- Wanneer men geen andere wegen meer ziet kan het inderdaad. Ik kan u een oneindig aantal voorbeelden geven van opgejaagde productiekosten en productkosten door "regelingen." Ik wil volstaan met een enkel voorbeeld waarvan in uw land de gevolgen spreken voor zichzelf:

Wanneer je in deze tijd ergens in Nederland wilt bouwen, zo verloopt tussen het ogenblik dat je de nodige gronden hebt aangekocht en het ogenblik dat je eindelijk kunt gaan bouwen een periode die voor zeer kleine werken 6 maanden pleegt te bedragen, maar oploopt bij grotere werken tot 3 of meer jaren. Dit betekent rente en liquiditeitsverlies gedurende deze tijd gezien het in grond geïnvesteerde.

Verder worden aan hetgeen u bouwt allerhande eisen die niet alleen betrekking hebben op b.v. de houdbaarheid en dus veiligheid van hetgeen u bouwt. Komfort eisen, eisen t.a.v. gangbare constructie methoden en extra maar voor het gebruik van het bouwsel niet bepaald noodzakelijke voorzieningen in en buiten het gebouw worden eveneens geeist en maken het product onnodig duur.

Stel dat men onder de huidige wijze van werken incl. vergunningen e.d. huizen bouwt die, een kapitaalsrendement van 8% jaarlijks opleverend een huur vergen van rond f 650.-. Wanneer men sneller en eenvoudiger alle noodzakelijke vergunningen zou verkrijgen en bovendien in de afwerking meer zou kunnen over laten aan eigen initiatief van de huurders zou de huurprijs liggen - bij een zelfde kapitaalsrendement - op rond f 375.-. Zou men een aantal voorzieningseisen weg laten vallen, dan zou, weer bij een zelfde rendement - de huurprijs kunnen liggen rond f 275.-.

dit is toch wel een heel groot verschil in werkelijke kosten. Houdt men bovendien rekening met de mogelijkheid om bijna improviserende zou een bouwcontinuïteit tot stand te brengen - wat wil zeggen dat een bouwbedrijf achtereen actief kan blijven zonder dat het grootste deel van de tijd het materiaal renteloos en werkeloos staat - dan zou men de bouwkosten nogmaals rond 15% kunnen verminderen. Bovendien blijft het personeel dan voortdurend actief. Voor de gemeenschap een besparing omdat immers de tussenliggende perioden een beroep gedaan pleegt te worden op de sociale voorzieningen van de gemeenschap. Want de arbeiders zijn in de geforceerde pauzes werkeloos en lopen dus in de overbrugging.

Wanneer men zich realiseert hoe door vele in feite vaak overbodige ambtelijke handelingen hier een enorme verspilling plaats vindt, alleen al op dit gebied, zal men beseffen dat ik niet geheel ten onrechte de voorgaande stellingen heb ontwikkeld.

Ik wijs er verder op dat men beslist dat een bepaald bedrijf aan bepaalde milieu-eisen zal moeten beantwoorden, maar gelijktijdig een definitieve beslissing daarover jaren kan uitblijven - wat vaak voorkomt - kan de producent alleen kiezen tussen een uitstel dat veel geld en productie kost of een tegen alle wetten in met zijn werk beginnen met alle mogelijke konsekwenties voor het milieu en latere kosten die daarbij behoren.

Deze ambtelijke traagheid betekent ook, dat men vaak vergunningen nodig heeft om zijn bedrijf aan te kunnen passen aan de eisen van het ogenblik. Maar dit betekent al te vaak dat de noodzaak al voorbij is voor de vergunning wordt verkregen. Bedrijven die een bedrijfswinst hebben zullen deze dan vaak willen verminderen door toch - onnodig - de nu toegestane veranderingen aan te brengen.

Hoge belasting van winsten brengt bedrijven er toe, onnodig te verbouwen, nieuwe vestigingen in stand te zetten ten koste van die winst terwijl later blijkt, dat deze veranderingen alles behalve nuttig waren.

Ik geef slechts een beperkt beeld van de vele voorbeelden die U ongetwijfeld in uw eigen economie bij voortduring zult kunnen aantreffen.

x Als met de welvaartsmaatschappij wordt gebroken loopt men grote kans een junk bestaan te vervallen. Een ander neemt je plaats wel weer in. Er is heel wat moed voor nodig je staande te houden zonder door je omgeving verstoten te worden. Hoe kun je dan toch in sociaal verband bewust worden zonder een prometheusrol te moeten spelen?

- Ik kan de mentaliteit waaruit deze vraag stamt heel goed begrijpen. Eén ding vergeet u echter: u gaat onbewust uit van het standpunt dat je je niet slechts los moet maken van deze maatschappij maar je tegenover die maatschappij op moet stellen.

Dit nu is niet doenlijk. Je kunt niet werkelijk geheel tegen die maatschappij ingaan zonder een outcast te worden. Maar je kunt je aanpassen aan de uiterlijkheden van die maatschappij en gelijktijdig toch zoeken naar mogelijkheden om persoonlijk bezig te zijn.

Voorbeeld: wanneer u zich erg punk kleedt zult u voor het grootste deel van de mensen meer "out" dan "in" zijn. Men wordt dan een outcast door een verkeerde typecasting.

Stel dat u zich rustig aanpast bij gemiddelde gedrags en kledingsnormen van de doorsnee mens en ook normaal gebruik maakt van de faciliteiten van uw maatschappij zoals een ieder, maar dat u gelijktijdig zoveel mogelijk leeft volgens uw eigen begrippen van juistheid, zo mogelijk zelfs een bedrijf probeert uit te oefenen desnoods eenpersoons - en zo leert in uw eigen behoeften te voorzien.

In dit geval staat u niet meer buiten de maatschappij. U wordt niet meer een zonderling, buitenstaander of zelfs een soort prometheus figuur. In tegendeel: U maakt anderen duidelijk dat welvaart ook bereikt kan worden door een zuiver persoonlijke stijl van leven en werken zonder dat men daarbij in een onmiddellijk verzet behoeft te komen tegen de uiterlijkheden van de gemeenschap waarbinnen men leeft en werkt.

Men zal dan eerder respect voor u koesteren dan u uitstoten. Want geloof mij, in uw huidige maatschappij heeft men alleen nog enig respect voor hen, die in staat zijn zich op een redelijke wijze drijvende te houden zonder daarbij steeds weer een beroep te doen op anderen.

De tijd dat de bankrekening alleen werd gerespecteerd is al voorbij. Wanneer je op het ogenblik een te snel groeiende bankrekening hebt vraagt een ieder zich onmiddellijk af of je de zaak bezwendelt dan wel koppelbaas bent.

Let wel: de mensen die deze weg proberen te volgen zullen zeker in het begin wel eens moeilijkheden met overheden hebben. Maar wanneer je alleen werkt kun je je daaraan altans grotendeels onttrekken. En wanneer de gemeenschap bemerkt dat je in staat bent dit te doen zonder daarbij

tegen alle wetten en regels te zondigen, zo zal men geneigd zijn je met een zekere mildheid te benaderen. Die mildheid beanteoort je dan door een zekere trouw t.a.v. alle verplichtingen in de maatschappij zover deze onvermijdelijk zijn. Dan ben je geen prometheusfiguur, geen outcast en toch begin je te leven en te werken volgens je eigen mogelijkheden en wezen.

Mogelijk stelt u nu, dat dit moeilijk is. Waar haal je b.v. het aanvangskapitaal vandaan? Wel, wanneer u werkelijk een goed denkbeeld hebt moet u het niet zo aan pakken dat u meent onmiddellijk een ton per jaar te kunnen verdienen. Dat is wel duidelijk.

Zoudt u echter genoegen willen nemen met een inkomen gelijk aan of iets hoger dan dat, wat u normaal door sociale diensten toegewezen zoudt krijgen dan blijkt, dat er mogelijkheden zijn. Want indien uw idee werkelijk goed of haalbaar is blijken zowel de banken als de staat bereid u op een redelijke wijze te steunen zonder zekerheden, zeker wanneer blijkt dat u bereid bent uw eigen inkomen voorlopig te beperken en niet door overbodige - dus luxe - aanschaffingen de belasting van uw ondernemen te ver op dreigt te voeren.

Dit laatste is een fout die heel veel mensen in een dergelijke situatie helaas nog te veel maken. Voldoende?

x U spreekt steeds over van Agt. Ziet u hem als de kwade genius van ons bestel?

- Neen. Ik zie van Agt als boegbeeld van de in vroomheid lastige problemen van zich afschuivende maatschappij die u allen te samen vormt. Geen kwade genius. Ook de heer den Uyl zou ik niet als zodanig durven betitelen: hij is eerder het product van uw misverstand t.a.v. hetgeen men van een gemeenschap kan en mag verlangen. Dus niet een werkelijk kwade factor, maar eerder de personificatie van een bepaald deel van uw volk. Zoals ook bij van Agt het geval is en in mindere mate ook bij Ter Louw en andere politici.

Al deze mensen hebben dezelfde neiging als hun volgelingen : vanuit zichzelf redenerende zich niet af te vragen wat men daardoor anderen aandoet.

Wanneer door een van ons dus de naam van een politicus spottend of anderszins wordt gebruikt geldt het komentaar dus gelijktijdig degenen die zij vertegenwoordigen en van wie zij het meest kenbare uithangbord zijn.

x Mowten die eenmans bedrijfjes zichzelf in de politieke ook afzonderlijk laten vertegenwoordigen? Of moet je dat maar laten lopen?

- Wanneer je als eenmansbedrijfje enig resultaat wilt boeken moet je je zeker niet in de politiek begeven. Want als je je in de politiek begeeft kun je geen goede politiek bedrijven omdat je te zeer in het denken aan je zaak gebonden bent en je zaak zul je niet meer goed kunnen drijven omdat je te zeer politiek geïnteresseerd bent.

En ook een je lagen vertegenwoordigen impliceert nog steeds dat je je vertegenwoordiger op de vingers moet kijken en je dus zult moeten bemoeien met de politiek. Anders is de ander niet meer uw vertegenwoordiger, maar bent u de financier van de ambities van een ander die u niet meer kunt controleren.

Ik heb niets tegen de politiek als zodanig. Zij is nu eenmaal het product van de menselijke behoefte elkander te betuttelen en te bezweden tegelijk. -Vergeef mij, ik wil niemand op welke wijze ook hiermede beledigen maar meen een feit te konstateren .-

x Om daar een einde aan te maken is het noodzakelijk dat er een politieke vertegenwoordiging komt van die mensen, kleine ondernemers of ...

- U maakt een denkfout. De macht kan alleen bestaan in zoverre zij steun vindt bij degenen waarop die macht is gebaseerd. Het doet mij pijn dit aan te moeten stippen.

Maar ik wil u er wel op wijzen, dat de grote demonstraties voor de vrede in vele landen waaronder het uwe bijna overal altans de formuleringen van de politici reeds aanmerkelijk hebben veranderd. Zij doen dit niet uit overtuiging, maar omdat zij de menigte achter zich willen hebben.

Maar wanneer steeds meer mensen zich steeds minder aan gaan trekken van hetgeen de politici denken en doen en steeds meer doelbewust en vanuit zichzelf gaan werken en handelen zal de politicus zich wel aan moeten passen daaraan:

De politicus kan n.l. niet zonder de steun van de massa tenzij hij grijpt naar geweld. Zelfs dan kan hij nog maar beperkt de massa naar zijn hand zetten. Wanneer de massa bereid blijkt om geweld eventueel te beantwoorden door hetzij algehele daadloosheid op elk gebied danwel door het geweld door tegengeweld als macht te bestrijden, zo zal de politicus gemeenlijk kiezen voor de weg van de minste weerstand.

Dat wil dan zeggen dat hij steeds weer zal trachten de belangrijkste delen van de massa voortdurend zo goed mogelijk te vertegenwoordigen opdat hij hun steun verkrijge en zo zijn zetel - die hijzelve natuurlijk als bron van macht beschouwt, behouden kan blijven.

M.a.w.: je kunt misschien de macht van de politici niet uitschakelen. Maar je kunt er wel voor zorgen dat de politici hun begrip omtrent hetgeen waarop hun macht gebaseerd is wijzigen.

Zeker, zo zul je natuurlijk niet bereiken dat zij precies doen wat jijzelf wilt. Maar je kunt wel bereiken dat zij grote veranderingen tot stand gaan brengen. Het enige wat daarvoor noodzakelijk is, is en blijft een oplettendheid en nuchterheid waardoor je je nooit door hun woorden en redeneringen laat misleiden.

Hoe dit o.m. in zijn werk kan gaan kunt u zien in Polen op het ogenblik, waar een zeer handig spel wordt gespeeld om de macht van de massa, de vakbonden te breken. Wij zijn nu reeds gekomen aan het eerste voorzichtig gefaseerde regeringsingrijpen, waarschijnlijk gevolg door pogingen steeds meer leiders van de massa gevangen te nemen en zodanig te beschuldigen dat velen uit die massa dezen als juist kunnen aanvaarden. Zo blijft men proberen alle macht anders dan die van de heersende groep uit te schakelen. Wat men daarbij echter over het hoofd ziet is het feit, dat men zelfs in dit proces van strijd veranderd is, dat er wetten veranderd zijn, dat het besef van de massa veranderd is.

Zoals men er eens aan voorbij ging dat door de opstand in Hongarije binnen het denken en kader van de partij zelf grote veranderingen plaats vonden, waardoor men zelfs nu nog steeds weer rekening houdt met de - overigens bescheiden - wensen van de eenvoudige burgers - iets wat voordien belachelijk werd genoemd.

In beide gevallen kan worden gesteld dat als gevolg van een op eigen inzicht reageren van de massa een verandering in het denken en handelen van de partijbonzen werd afgedwongen die ondanks hun schijnbare zoge in geen dertig jaren meer ongedaan gemaakt kan worden.

Mogelijk kan dit alles u helpen om u voor te stellen wat ook bij een minder geweldadige onderdrukking van afwijkende inzichten en denkbeelden gebeurt. Je moet niet denken dat je het meteen zult winnen. Maar je verandert iets.

x Wanneer je als mens heel onbewust leeft en vekeerde denkbeelden koestert, hoe verander je dat dan?

- Men zegt wel eens: ik ben onbewust. Maar dat is niet waar. Een mens is - altijd - beperkt bewust. Wat er op neer komt dat een groot deel van uw eigen belangstelling en orientatie in het leven binnen een zeer beperkt gezichtsveld ligt.

Wanneer u echter leeft volgens hetgeen u bent zo zal die beperking van bewustzijn u niet schaden.

Dit daar het geheel van de ervaringen die u zo zult opdoen vallen binnen het kader van hetgeen nu geestelijk voor u belangrijk is. Hebt u voldoende ervaringen opgedaan dan verandert daarmee uw bewustzijns-toestand en daarmee uw blikveld - dus hetgeen u gaat konstateren, kunt weten, zult ervaren.

Bewustwording is geen proces dat van bovenaf kan worden geleid, zo min als democratie een proces is dat an bovenaf kan worden opgelegd. Het is een proces dat zich van onderaf -- bij u betekent dit zelfs deels uit het onbewuste -- voltrekt zodat u leert steeds meer te begrijpen van hetgeen voor u nu belangrijk is en daarop dus ook steeds bewuster vanuit eigen denkbeeld en standpunt kunt reageren.

x Toever gaat dat ? Of wordt je je uiteindelijk bewust van de essentie van het leven?

- Nee, dat bereik je volgens mij als eenling nooit. Want het bereik van besef t.a.v. de essentie van alle leven betekent dat het leven in de beperkte menselijke vorm niet meer noodzakelijk zal zijn om nog bewust te kunnen leven. Dan zul je in een andere dan de menselijke vorm verder bestaan.

Of er steeds nieuwe geesten komen? Zeker. U bent op het ogenblik zodanig bezig het dierenrijk meer dan te decimeren dat er altijd een aantal reeds redelijk bewuste entiteiten wachten op de mogelijkheid een voertuig in de stof te verkrijgen. Het menselijke voertuig is dan vaak het eerst en meest voorradige. Wat betekent dat het algemeen peil van de mensheid qua bewustzijn hierdoor zelfs tijdelijk wat negatief beïnvloed zal worden. De bewustwordingsmogelijkheid blijft echter bestaan. Zie dus het menszijn op aarde als deel van een bewustwordingsproces, vergelijkbaar met een klas in een school waarin bepaalde specialismen worden onderwezen die in een volgende klas dan weer dienen als basis voor een verdere opleiding.

Aannemende dat wij hiermede door alle vragen heen zijn sluit ik nu af. Mogelijk hebt u gelijk wanneer u zich beklagt dat ik het eerste deel van deze avond bracht met een zekere verve, om niet te zeggen met een bijna hartstochtelijke betrokkenheid. Maar hoe kun je argumenten door laten klinken wanneer je ze brengt zonder dat de emotie een rol speelt.

Vergeet niet, dat het gehele probleem van welvaartsmaatschappij en bewustwording vooral ook emotioneel sterk speelt. Wij kunnen niet zonder de gevoelswereld en de geladenheid waaruit wij onze benadering tot de werkelijkheid zoeken. Ik heb getracht, dit in mijn inleiding met enige nadruk duidelijk te maken.

Ik kan mij voorstellen dat u het hiermede deels geheel niet, deels ook wel eens bent geweest. Dat ligt voor een groot deel aan uw huidige rijpheid, uw standpunt van het ogenblik, uw maatschappelijke positie.

Zo ik de welvaartsstaat heb aangevallen zo geschiedde dit niet omdat zij welvaart vertegenwoordigen wil. Ik viel haar aan omdat zij een organisme is dat zowel persoonlijke initiatieven als persoonlijke ervaringsmogelijkheid steeds meer beperkt en op persoonlijk vlak dan ook doet afnemen.

Misstanden noemde ik niet om af te keuren, maar om duidelijk te maken. Vele fouten van het heden bestonden in het verleden eveneens. Maar de tegenstelling tussen de feiten zoals die nu bestaan en de pretenties van de welvaartsmaatschappij moest duidelijk worden. Hopelijk zult u daarom het door mij gebrachte ondanks eventuele weerstanden in u toch eens nader in overweging nemen.

Goeden avond.

(afsluiting en vragen bekort)

d.d. 4 december 1981

N.B. Na de besloten Steravond eerste openbare bijeenkomst: eerste vrijdag na 1 januari 1982. red.